

NORRSTRÖMS VIKINGAFAMILJ

Vikingaparet.

*Familjens
anonyma
sida.*

I en artikel i Knivmakaren skrev jag för tio år sedan hur en viking fick sin vikingakvinna tack var internet. Via eBay och internet så sammanstrålade de i Sverige och den lilla byn Angerdshestra. Under åren som följde har familjen utökats med både dotter och hund.

TEXT & FOTO ANDERS HALLDÉN

ESKILSTUNA KNIVFABRIKSSTADEN. Under mitten av 1800-talet och början av 1900-talet fanns över 50 knivmakare eller knivsmeder i Eskilstuna. Anledningen var att Eskilstuna blivit fristad för järnhantering och därmed skattebefriat och med fri etableringsrätt. Tillgång till vattenkraft och närheten till Bergslagens järnbruk bidrog också.

I Mora med omnejd fanns också många knivsmeder, men här producerades mest enkla slidknivar för vardagsbruk. Detta i motsats till Eskilstuna där knivar med hög teknisk nivå tillverkades. Här tillverkades avancerade pennknivar och slidknivar i lyxutförande med skurna och graverade skaft i ebenholz och elfenben. Slidorna och bladen var ibland vackert etsade och brännförgyllda. Vikingaknivarna hade ofta slidor som var försilvrade.

CARL ALFRED NORRSTRÖM, 1828–1902, startade 1852 sin verkstad med en arbetare och tre lärlingar.

Han tillverkade jaktdolkar och slidknivar, som enligt oss knivsamlare var av högsta kvalitet.

Om han skar vikingaskaften själv eller anlätade någon duktig bildhuggare har man aldrig lyckats få klarhet i.

Carl Alfred Norrström var en företagsam person och 1875 anskaffade han en ångmaskin på två hästkrafter för

att driva sina maskiner, troligen hammare och slip.

På 1860-talet började Sandviken tillverka Bessemerstål, en produkt som man fick genom att blåsa in luft i smält tackjärn. Norrström förstod fördelen med detta stål och använde det i sin tillverkning. På sin produktstämpel lade han till namnet Bessemer, något som finns angivet på tre av vikingaknivarna.

1889 slutade Norrström elda i sin ångpanna och stängde dörrarna till sin fabrik för "Knivsmedshandtering" för gott. Vi som samlar tycker detta årtal är viktigt, får man tag i en kniv av Norrström så vet man att den är från 1889 eller äldre.

Arne Marmér har skrivit den kända knivbibeln med titeln "Knivar från Eskilstuna".

Han skriver där att vikingaknivarna är sällsynta och synnerligen åtråvärda bland samlare. Enligt Marmér så var CA Norrström den ende som tillverkade den typen av knivar, men vi vet numera att även Johan August Lafqvist och August Norrström tillverkade dem.

VIKINGPARET. Vikingmannen köpte jag i England och kvinnan i Amerika.

Hade det varit vikingatid, alltså före 1100-talet, hade mannen styrt sitt vikingaskepp till England och kvinnan hade efter en hård resa över Atlanten landstigit i Nordamerika.

För 130-140 år sedan tillverkades alltså vikingaparet av Carl Alfred Norrström. De är vackert skurna och lika stora. Precis som på vikingatiden är alltså kvinnan

*Två exklusiva knivar från
Norrström i elfenben.*

Dottern.

Hunden.

mannens jämlike, gravfynd pekar nämligen på både manliga och kvinnliga hövdingar. Oavsett kön hade de vapen med sig i graven. Kniven med kvinnan har skurna slingor i akantus på skaftet och mannen har draxslingor. Som en del i de nationalromantiska och fornnordiska influenserna som rådde under 1800-talet ingick också en vikingakultur vilket inte minst Norrström påverkades av.

TILLÖKNINGEN EN DOTTER SÅ FAGER. Några år efter att jag fått tag i vikingaparet blev jag kontaktad av en samlare i Rumänien. Denne hade läst min artikel om paret och berättade att han hade en lämplig dotter till dem. Priset han begärde var 20 000 kronor! Han skickade lite bilder på henne och jag blev förstås mycket intresserad. Förhandlingen påbörjades och till slut enades vi om halva det beloppet.

När kniven anländer noterar jag att den är i mycket fint skick. I storlek jämförbar med "föräldrarna", men bladet är bredare och orört. På skaftet har det skurits draxslingor. Bladet har en mindre del korrosion men har en vacker brännförgyllning med slingor i akantus. Slidskinnet är kvar och oskadat, något som är ovanligt. Det ser svart ut men har varit rödfärgat. Man ser att kvinnan, i motsats till sin mor, har håret helt och vackert utslaget.

VIKINGAFAMILJEN SKAFFAR HUND. 2015 upptäckte jag en Norrströmskniv med ett skaft som toppades av ett skuret hundhuvud. Kniven såldes på ett av Stockholms auktionsverk. Självklart, tänkte jag, ska vikingafamiljen ha en hund.

På boplatser från stenåldern har man hittat rester av hundskelett. I en norsk vikingagrav, en så kallad skeppsgav,

hittade man hela åtta skelett från en stor hundras som liknade irländsk varghund. Där hittade man också det världsberömda Gokstadsskeppet. I gravar från denna tid har man också hittat kvinnor med vapen.

Arkeologiska fynd och vikingasagorna visar att hunden hade hög status och värde under vikingatiden. Hundarna användes för en

mängd olika uppgifter, bevakning, jakt, stridshund, draghund, följeslagare och kamrat.

När jag studerar min "vikinghundkniv" så ser jag att den starkt påminner om den utdöda Dalbohunden.

Dalbohunden är en urgammal nordisk hundras av typen stor Mastiff. Enligt forskning finns endast tre bilder på denna hund. Den ansågs utdöd redan före förra sekelskiftet. När man i början av 1900-talet försökte rädda den var det redan för sent. Förmodligen hade den då funnits mycket länge i vår del av världen. Viss sakkunskap gör gällande att den härstammar från de storväxta doggar som våra vikingar tog med sig hem från England. Dessa hundar härstammade i sin tur från Romarrikets stridshundar. Enligt uppgift fanns hunden i Sverige och Norge. Rasen hade ett skarpt temperament i kombination med stort mod och var känd som den enda hund som kunde döda varg. På gårdarna hade man vanligtvis två hundar som var ►

Dottern med den vackra brännförgyllningen.

Hela familjen Norrström.

försedda med spikhalsband till skydd mot vargen. I vårt land användes de i huvudsak som "fähund" för att vakta frigående boskap och andra tamdjur, men också som jakthund.

Att rasen dog ut tror man har att göra med att vargen utrotades och att man började inhägna sin boskap. Ett utbrott av rabies 1854 har också bidragit.

På hembygdsmuseet i Ödeborg finns ett 180 cm långt och välbevarat skinn från en Dalbohund. Rent teoretiskt skulle man med hjälp av DNA från skinnets kunna återskapa en Dalbohund.

Kniven som jag köpte är trots sina 140 år i orört skick

med ett blad som är spegelblankt utan någon nagg. Att ett blad har klarat en så lång tid utan någon korrosion tyder på att ägarna förvarat den på rätt sätt och att Norrström polerat bladet till så hög ytfinish att skadliga molekyler inte fick fäste.

Kniven är cirka 10 mm länge än de andra tre, bladet är mycket bredare, cirka 24 mm, och är slipat som en äldre jaktkniv med stickfunktion, d.v.s. dubbelslipat blad.

Skftet har skurna slingor med en vinranka och flera vindruvsklasar. Slidan är förstärkt med en pålodd ring precis nedanför spalten för parerskydden, som ibland kan spräcka isär slidhalvorna. Slidskinnet är intakt och mörkbrunt, på baksidan finns två parallella upphängningsöglor.

Notera det orörda bladet, cirka 140 år!.

